

Nr. 8, 3. sep. 2008

Hver sjette på førtidspension inden pensionsalderen, side 1

Manglende uddannelse hævner sig hele livet, side 3

Større udbud af arbejdskraft giver flere job, side 5

Hver sjette på førtidspension inden pensionsalderen

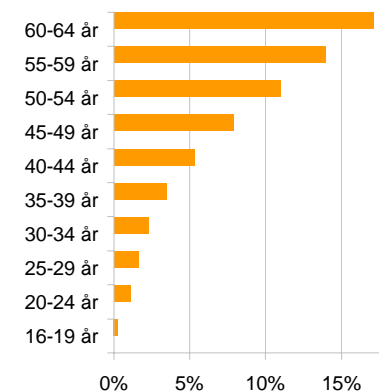
Risikoen for at komme på førtidspension er stor. Inden danskerne når pensionsalderen, er hver sjette blevet førtidspensioneret. Det viser tal fra Arbejdsmarkedsstyrelsen.

Andelen af personer på førtidspension stiger i takt med alderen: Blandt landets 40-44-årige er fem procent på førtidspension. Blandt de 50-54-årige er 11 procent førtidspensionerede. Og blandt 60-64-årige, det vil sige lige inden folkepensionsalderen, modtager 17 procent – i alt 62.000 fuldtidspersoner – førtidspension. Ud af en folkeskoleklasse med 24 elever bliver i gennemsnit fire altså førtidspensionister, inden de når den almindelige pensionsalder.

Jens Lundsgaard, chef for Danmarks kontoret i den økonomiske samarbejdsorganisation OECD, mener, at tallene rejser et spørgsmål om, hvordan førtidspension bliver anvendt i Danmark.

"Når så stor en andel af befolkningen førtidspensioneres, så tyder det på, at ordningen bliver anvendt bredere, end den var tiltænkt. Flere OECD-lande har problemer med, at ordninger, der skulle give et sikkerhedsnet for personer med alvorlige helbredsproblemer, i praksis også bliver brugt til tidlig tilbagetrækning fra arbejdsmarkedet. Sker der det samme i Danmark?," spørger han.

Andel af befolkningen på førtidspension

Kilde: Jobindsats.dk

Note: Fuldtidspersoner på førtidspension i 2007

Danmark ligger højt

Jens Lundsgaard peger på, at Danmark hører til blandt de lande i OECD, hvor flest borgere er på førtidspension og lignende ordninger. I 2004 var der tale om ni procent af danskere mellem 20 og 65 år.

"Der er forbavsende stor variation mellem landene. Danmark ligger højt sammen med de øvrige nordiske lande og Holland og Belgien. Mens lande som Tyskland og Frankrig ligger på et noget lavere niveau. Forskellene kan næppe forklares med forskelle i sundhedstilstand. De hænger snarere sammen med den måde, velfærdssystemerne er indrettet på."

Han mener, at Danmark i langt højere grad bør satse på at fastholde borgerne i beskæftigelse frem for at tilbyde forsørgelse.

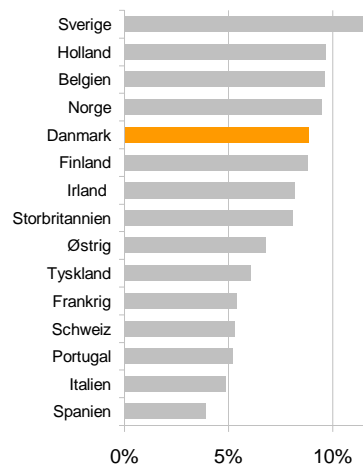
"I stedet for at tilbyde borgerne overførsler, bør man satse på at forebygge sygdom og opkvalificere til andre job. Er der ikke en skæv balance, når der er lang ventetid i psykiatrien samtidig med, at så mange bliver førtidspensioneret på grund af psykiske problemer?," siger han.

Jens Lundsgaard vurderer, at bedre visitation kan være med til at sænke antallet af førtidspensionister.

"Erfaringer fra Holland viser, at det hjælper at sætte ind med bedre visitation. I Danmark har Ankestyrelsen påvist, at mange kommuner ikke har den rette afprøvning af borgerne, før de bevilger førtidspension. Det er en meget alvorlig situation."

Men der er dog en nedre grænse for, hvor langt man kan komme: "Hvis overførslerne er for attraktive, bliver det svært at håndhæve en effektiv visitation. En person skaber stor samfundsmæssig værdi, hvis han kan holde fast i ustøttet beskæftigelse frem for at komme på fleksjob eller førtidspension. Men hvis man alligevel kan få fuld løn på fleksjob, så får den pågældende ikke selv del i denne merværdi," siger Jens Lundsgaard.

Andel af befolkningen på førtidspension og lign.

Kilde: OECD.

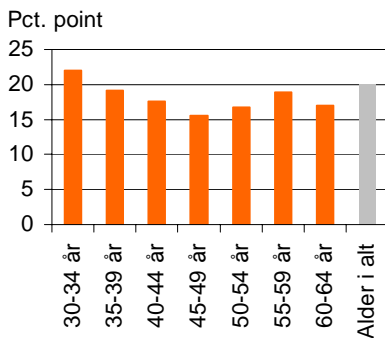
Note: Procent af 20-65-årige i 2004 på førtidspension og lignende ordninger.

Manglende uddannelse hævner sig hele livet

Mangler man en kompetencegivende uddannelse, har man mindre sandsynlighed for at være i job. Det gælder både som ung og som ældre.

Konsekvenserne af at mangle en uddannelse er ikke noget, der går over. Gennem hele arbejdslivet er gruppen af personer uden en kompetencegivende uddannelse i gennemsnit omkring 20 procent point mindre beskæftiget end personer med en kompetencegivende uddannelse.

Mindrebeskæftigelse for personer uden kompetencegivende uddannelse, 2007

Kilde: Danmarks Statistiks (RAS-statistikken)

Note: Ikke-kompetencegivende uddannelser er grundskolen og gymnasiale uddannelser.

Kompetencegivende uddannelser er erhvervsuddannelser og videregående uddannelser.

Mens 84,9 procent af personer med en kompetencegivende uddannelse er i job, gælder det således kun 64,8 pct. af personer uden en kompetencegivende uddannelse.

Ifølge Per Kongshøj Madsen, der er professor og leder af Center for Arbejdsmarkedsforskning på Aalborg Universitet, kan det ikke understreges nok, hvor vigtigt det er, at unge får en kompetencegivende uddannelse.

”Man må sige, at tallene understøtter det gamle mantra om, at det vigtigste for at klare sig på arbejdsmarkedet er

uddannelse, uddannelse og atter uddannelse, siger Per Kongshøj Madsen.”

Det er derfor foruroligende, at hver femte aldrig får en uddannelse, mener Per Kongshøj Madsen.

”Desværre ser det ud til, at det er meget svært, at sikre en uddannelse til alle. De seneste 10 år har det konstant været omkring hver femte i en ungdomsårgang, der hverken får en gymnasial uddannelse eller en erhvervsfaglig uddannelse,” siger han.

Per Kongshøj Madsen peger på, at selve det, at straffen for manglende uddannelse fortsætter hele livet, sætter fokus på, at videre- og efteruddannelse bør målrettes de svageste.

”Vi er nok blandt de lande i EU, der bruger flest ressourcer på videre- og efteruddannelse. Man kunne have håbet, at det betød, at de, der ikke har en kompetencegivende uddannelse, hentede ind på de uddannede i løbet af arbejdslivet. Men sådan er det altså ikke gået. Forklaringen er nok, at det i høj grad er dem, der har uddannelse i forvejen, der får efteruddannelsen,” siger han.

Han gør dog opmærksom på, at man endnu ikke har set effekten af overenskomsterne fra 2007. Her blev det besluttet at målrette en del af videre- og efteruddannelsen mod personer med svage uddannelsesforudsætninger.

Faldende ledighed lukker ikke hullet

Selvom de seneste års højkonjunktur og faldende ledighed har gavnet personer uden en kompetencegivende uddannelse, så har højkonjunktoren ikke gavnet dem mere end alle andre. De seneste 10 år har de nemlig konstant

været omkring 20 procentpoint mindre i beskæftigelse end alle andre.

”Det er lidt overraskende. En række svage grupper er kommet mere i arbejde i de senere år. Men det drejer sig åbenbart om så små grupper, at det ikke flytter mærkbart på den samlede beskæftigelsesfrekvens. Den barske kendsgerning er, at skellet mellem dem, der er inde på arbejdsmarkedet, og dem der er udenfor, er næsten konstant,” siger Per Kongshøj Madsen.

Større udbud af arbejdskraft giver flere job

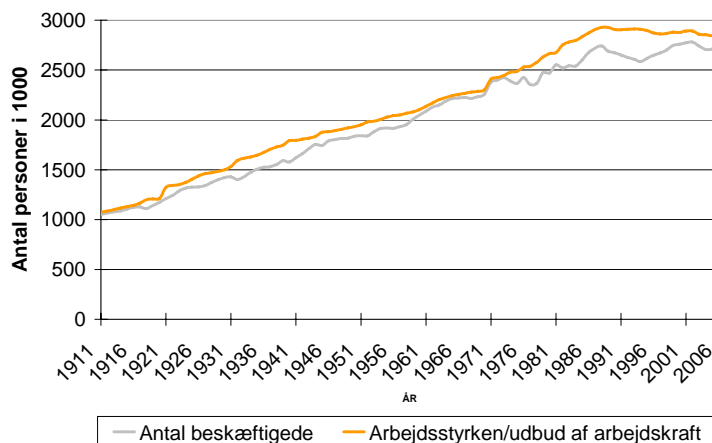
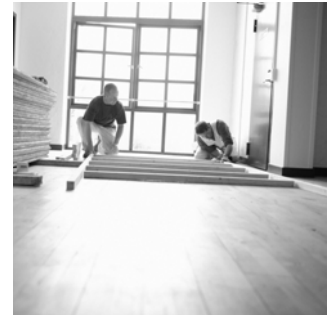
Jo større udbuddet af arbejdskraft er, desto flere kommer i job, viser den historiske udvikling. Jobcentrene bør uanset konjunkturerne fortsætte deres hurtige og aktive indsats, som får flere på overførselsindkomst til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, siger professor.

Historisk set er antallet af mennesker i job steget i takt med det antal, der står til rådighed for arbejdsmarkedet – dvs. udbuddet af arbejdskraft. Et større udbud skaber kort sagt en større efterspørgsel efter arbejdskraft. Og det giver flere job. Udbuddet har dermed betydning for, hvor meget dansk økonomi vokser.

Derfor er det vigtigt, at de ledige er omfattet af en hurtig og aktiv indsats i

jobcentrene, som sikrer, at udbuddet af arbejdskraft er så stort som muligt – også selv om konjunkturerne vender, siger Jan Rose Skaksen, økonomisk vismand og professor ved Økonomisk Institut på CBS.

”En indsats, der får flere på overførselsindkomst til at stå til rådighed for arbejdsmarkedet, vil alt andet lige skabe flere job. Under en lavkonjunktur er opgaven blot mere tidskrævende. Det er klart, at den hastighed, hvormed en stigning i udbuddet af arbejdskraft omsætter sig til beskæftigelse, kan ændre sig over tid og mellem højkonjunktur og lavkonjunktur,” siger Jan Rose Skaksen.

Kilde: Dansk Arbejdsgiverforening og Danmarks Statistik

Udbuddet stagnerer

Den historiske udvikling viser også, at udbuddet af arbejdskraft er vokset konstant siden starten af det 20. århundrede. Men fra 1990 og frem er væksten stoppet. Årsagen er, at flere ældre forlader arbejdsmarkedet samtidig med, at færre unge gør deres entré.

Det understreger ifølge Jan Rose Skaksen yderligere behovet for, at jobcentrene fremover synliggør og øger antallet af mennesker på

overførselsindkomster, der står til rådighed for arbejdsmarkedet.

Han peger på, at der er flere forskellige måder, hvorpå man kan sikre, at udbuddet af arbejdskraft fortsat vokser på trods af, at der bliver flere ældre og færre unge.

”For det første kan vi få de grupper, der i dag står uden for arbejdsmarkedet, inden for. Den store gruppe, som virkelig kunne bidrage med noget, er selvfølgelig efterlønsmodtagerne. Men der er også

visse muligheder i andre grupper som f.eks. førtidspensionisterne,” siger Jan Rose Skaksen.

For det andet nævner han, at man kan hente arbejdskraft fra udlandet.

”Vi kunne tiltrække mere udenlandsk arbejdskraft – især veluddannet arbejdskraft. Men her er der nok ikke tvivl om, at hvis Danmark for alvor skal blive en magnet for veluddannet arbejdskraft, kræver det lavere skatter på arbejdskraften, end tilfældet er i dag,” siger Jan Rose Skaksen.

Endelig peger han på, at man kan få folk til at arbejde flere timer og sikre, at det nuværende udbud af arbejdskraft, bliver bedre uddannet.

